

Interpellation

till utbildningsnämndens ordförande

Partiers och ungdomsförbunds roll i skolan

I skollagen kan vi läsa om skolans förhållande till demokratin att utbildningen. Den ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Av läroplan för gymnasieskolan framgår att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Det är skolans ansvar att varje elev har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv. Skolans mål är bl.a. att varje elev kan göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter, utifrån kunskap om demokratins principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv.

Mot denna bakgrund kan det tyckas naturligt att de politiska partierna och deras ungdomsförbund ges en viktig roll för skolorna när det gäller att till eleverna förmedla kunskaper om politikens vikt och demokratins grunder, liksom för deras eget engagemang som aktiva samhällsmedborgare. Så är långt ifrån alltid fallet.

SKR:s beredning för demokratifrågor har under lång tid arbetat för att skolorna mer aktivt och generöst ska dra nytta av partierna och ungdomsförbunden för att fullgöra sitt uppdrag. På ett sammanträde i december 2021 vittnade dock inbjudna ungdomsförbund och Sveriges Elevkårer samstämmigt om att det blivit allt svårare att få tillträde till skolorna för bokbord, klassrumspresentationer och debatter och man gav också exempel på diskriminering av vissa ungdomsförbund, hot och trakasserier från lärare (!) m.m.

Skollagen ger ingen rätt för partier och ungdomsförbund att komma in på skolor. Sedan 2018 ger skollagen uttryckligen rektor rätt att bestämma över inbjudningar av partier:

”1 kap 5 a § Rektorn beslutar om politiska partier ska bjudas in för att medverka i utbildningen. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en eller flera kommuner eller i Europaparlamentet.

Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval än som anges i första stycket, om urvalet sker på en annan objektiv grund.

Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola enligt första eller andra stycket behöver inte andra politiska partier som har anmält intresse för att medverka i utbildningen ges en sådan möjlighet. Rektorn får

dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från dessa andra politiska partier. *Lag (2017:1112).*”

SKR framhåller i sin skrift ”Politiska partier i skolan – vad gäller?” (2018):

”Ett sätt att ge elever kunskaper om det politiska systemet och dess förutsättningar är att bjuda in förtroendevalda och andra partiföreträdare till skolan för att sprida information, eller för att berätta om sina tankar och erfarenheter. Genom att ge politiska partier tillträde till skolan kan flera viktiga demokratiska principer belysas för eleverna. Det finns många fördelar med att bjuda in politiska partier till skolan. Genom debatt, utfrågning och tryckt material ges eleverna en bild av vad olika partier står för, men också att människor tycker olika och att det är okej. Det blir dessutom en illustration av att det i många frågor inte finns något rätt eller fel. Politiska partiets medverkan i utbildningen kan synliggöra att politiker både har möjligheter och begränsningar i sina uppdrag, och vilka avvägningar mellan olika intressen och dilemman som föregår politiska beslut. Men också att det bakom varje beslut finns människor som är engagerade i samhällsfrågor. Att visa eleverna att människor i deras egen, deras föräldrars eller deras far- och morföräldrars ålder har valt att engagera sig politiskt kan ge en förståelse för hur det demokratiska samhället fungerar.”

Men man konstaterar också:

”De avvägningar som en skolledning ställs inför avseende beslut om att bjuda in politiska partier till skolan kan vara svåra att hantera. Denna osäkerhet riskerar att medföra en passivitet från skolans sida i fråga om samverkan med företrädare för politiska partier. Vissa skolor har valt att konsekvent neka alla politiska partier tillträde. Rent juridiskt är ett sådant beslut principiellt korrekt, men det innebär i sin tur att ett viktigt inslag i skolans arbete med demokratiuppdraget riskerar att gå förlorat.”

Rektors rätt att bjuda in eller inte bjuda in politiska partier och ungdomsförbund kan inte överklagas och heller inte överprövas genom politiska beslut eller direktiv. Likväl är det rimligt att de förtroendevalda som sist och slutligen ansvarar för att skolan fullgör sitt uppdrag uttrycker sina förväntningar vad gäller skolans bidrag till att försvara, stärka och fördjupa den svenska demokratin och dess förhållningssätt till politiskt förtroendevalda, partier och ungdomsförbund.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till utbildningsnämndens ordförande:

1. Hur har rektorerna för Botkyrkas skolor (kommunala och ”fristående”) uttryckt sin inställning till partiets och ungdomsförbunds möjlighet att informera eleverna – generellt, men särskilt inför det kommande valet?
2. Hur har du försäkrat dig om att partierna och ungdomsförbunden ges goda möjligheter att bistå skolorna i deras demokratiuppdrag genom t.ex. bokbord, klassrumspresentationer och debatter?

Mats Einarsson (V)
Vänsterpartiet